

VALSTYBINĖ AKREDITAVIMO
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
VEIKLAI TARNYBA

BRANGIOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS TECHNOLOGIJOS

**BRANGIOS DIAGNOSTINĖS RENTGENO PRIEMONĖS
2025 M.**

MEDICINOS PRIEMONIŲ IR SVEIKATOS TECHNOLOGIJŲ SKYRIUS

2026

IŽANGA

Vykdydama nacionalinę sveikatos politiką bei remdamasi Pasaulio sveikatos organizacijos rezoliucijos „Sveikatos priežiūros technologijos“ (WHA60.29) rekomendacijomis Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba) nuo 2010 m. liepos 1 d. renka ir sistemina duomenis apie Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose naudojamas brangias sveikatos priežiūros technologijas.

Brangioms sveikatos priežiūros technologijoms priskiriamos medicinos priemonės (pozitronų emisijos tomografai, linijiniai greitintuvai, magnetinio rezonanso tomografai, gama kameros, angiografai, kompiuteriniai tomografai, mamografai, diagnostinės rentgeno ir diagnostinės ultragarsinės medicinos priemonės), kurių įsigijimo kaina su PVM (įskaitant priedus) viršija 28.962 eurus ir su kuriomis teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos visiškai ar iš dalies apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų.

Akreditavimo tarnybos renkami duomenys apie brangias sveikatos priežiūros technologijas, apima **pagrindinę informaciją** apie medicinos priemones: tipas/ modelis, serijos/ partijos Nr., CE ženklas, gamintojas, pagaminimo, įsigijimo ir naudojimo pradžios datos ir **papildomus duomenis** apie brangias sveikatos priežiūros technologijas: technines charakteristikas, naudojimo intensyvumą (laiką), atliekamų tyrimų (procedūrų) skaičių, įsigijimo ir naudojimo išlaidas.

Sveikatos priežiūros įstaigų pareiga teikti duomenis ir jų teikimo tvarka yra reglamentuota Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2016-02-17 įsakymas Nr. V-27) ir Akreditavimo tarnybos direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. T1-954 „Dėl duomenų apie naudojamus medicinos prietaisus registravimo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2021-05-12 įsakymas Nr. T1-1369).

SANTRAUKA

Šioje analizėje apžvelgiamos Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudojamos brangios sveikatos priežiūros technologijos – brangios diagnostinės rentgeno priemonės (toliau – DRP) – ir analizuojami su šių technologijų naudojimu susiję duomenys, remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2016-02-17 įsakymas Nr. V-27) ir Akreditavimo tarnybos direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. T1-954 „Dėl duomenų apie naudojamus medicinos prietaisus registravimo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2021-05-12 įsakymas Nr. T1-1369). Remiantis šiais teisės aktais, renkami ir analizuojami duomenys apie **brangias diagnostines rentgeno priemones**, kurių įsigijimo kaina su PVM (įskaitant priedus) viršija 28.962 eurus ir su kuriais teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos visiškai ar iš dalies apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų. Brangios diagnostinės rentgeno priemonės pagal technines charakteristikas gali būti stacionarios arba mobilios (1), analoginės arba skaitmeninės (2), universalios, C lanko priemonės, odontologinės priemonės arba fluorografi (3).

Analizės metodika. Atliekant brangių DRP 2024 m. apžvalgą, buvo išanalizuoti viešųjų ir privačių sveikatos priežiūros įstaigų (SPI) nustatyta tvarka pateikti duomenys. Vertinant šių priemonių naudojimo intensyvumo vadovaujasi Akreditavimo tarnybos direktoriaus patvirtintais brangių sveikatos priežiūros technologijų naudojimo intensyvumo vertinimo rodikliais (2017 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. T1-283 „Dėl brangių sveikatos priežiūros technologijų naudojimo intensyvumo vertinimo rodiklių“). Papildomai buvo remiamasi Valstybės duomenų agentūros, Radiologinės ir elektromagnetinės pramonės Europos Koordinavimo komiteto (COCIR) ir Kanados radiologų asociacijos rekomendacijomis.

Rezultatai. 2025 m. Lietuvos SPI buvo naudojamos 446 brangios DRP. 1 mln. gyventojų vidutiniškai teko 154 brangios diagnostinės rentgeno priemonės. Daugiausia brangių DRP buvo Vilniaus funkciniam regione (161 DRP; 36%). Vidutinis brangių DRP eksploatacinis amžius 2025 m. Lietuvoje – 7,6 m. Bendras Lietuvos brangių DRP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus kategorijas 2025 m. tik iš dalies atitiko COCIR rekomendacijas. Lietuvoje iš esmės naudojama santykinai per daug brangių DRP, kurios senesnės nei 10 m. ir santykinai per mažai brangių DRP, kurių eksploatacinis amžius yra ne daugiau kaip 5 m.

2025 m. Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose su DRP buvo atlikta 3.019.660 tyrimų. Daugiausiai tyrimų atlikta stacionariomis universaliomis DRP (2.66.753 tyrimai). Vidutiniškai kiekviena brangi stacionari universali DRP per mėnesį atliko 1 124 tyrimus, o mobili C lanko priemonė – 53 tyrimus per mėnesį. Pusė (50%) stacionarių DRP naudotos vidutiniu intensyvumu

(iki 20.000 tyrimų per metus) bei intensyviai (virš (20.000 tyrimų per metus), tačiau didžioji dauguma (87%) mobilių C lanko priemonių naudotos mažu intensyvumu (iki 1.000 tyrimų per metus).

Iš 2025 m. naudotų brangių DRP šiek tiek daugiau nei pusė (51%) sudarė stacionaraus tipo DRP, o likusi dalis (49%) mobilaus tipo DRP. Pagal funkcinį tipą didžiausią brangių DRP dalį sudarė universalios DRP (63%), apie trečdalį mobilios C lanko priemonės (31%). Didžioji dalis (81%) brangių DRP buvo skaitmeninės. 2025 m. įsigyta 18 naujų rentgeno diagnostikos priemonių, iš jų: 12 stacionarios universalios DRP, 6 C lanko DRP. Vidutinė stacionarios universalios DRP kaina buvo 151 900 Eur, o mobilios C lanko priemonės vidutinė kaina – 142 590 Eur.

SANTRUMPOS

COCIR – Radiologinės ir elektromagnetinės pramonės Europos Koordinavimo komitetas (angl. *European Coordination Committee of the Radiological, Electromedical and Healthcare IT Industry*);

DRP – diagnostinė rentgeno priemonė;

Eurostat – Europos Sąjungos statistikos agentūra;

LSMU – Lietuvos sveikatos mokslų universitetas;

OECD (EBPO) – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*);

PSO – Pasaulio sveikatos organizacija;

SPĮ – sveikatos priežiūros įstaiga;

Akreditavimo tarnyba – Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (VASPVT);

VšĮ – viešoji įstaiga.

TURINYS

IŽANGA.....	2
SANTRAUKA	3
SANTRUMPOS	5
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	7
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	8
I. BRANGŪS DRP LIETUVOS SPĮ.....	9
1. BRANGIŲ DRP SKAIČIUS LIETUVOJE.....	9
2. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL FUNKCINIUS REGIONUS.....	9
3. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL EKSPLOATACINĮ AMŽIŲ	12
4. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL TECHNINES CHARAKTERISTIKAS ...	15
5. NAUDOJIMO INTENSYVUMAS (TYRIMŲ SKAIČIUS)	16
6. BRANGIŲ DRP ĮSIGIJIMO KAINA	19
BRANGIŲ DIAGNOSTINIŲ RENTGENO PRIEMONIŲ NAUDOJIMO LIETUVOS SPĮ	
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	20
LITERATŪRA	23

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Brangių DRP skaičius Lietuvos SPI (2025 m.)	9
2 lentelė. Brangių DRP eksploatacinio amžiaus vertinimas pagal COCIR rekomendacijas	13
3 lentelė. Pagrindinių DRP tipų tyrimų skaičius	17
4 lentelė. Stacionaria universalia DRP atliktų tyrimų skaičius (2025 m.).....	17
5 lentelė. C lanku atliktų tyrimų skaičius (2025 m.)	18
6 lentelė. DRP naudojimo intensyvumo vertinimas	18

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Brangių DRP skaičius funkciniuose regionuose (2025 m.).....	10
2 pav. Brangių DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkciniuose regionuose (2025 m.)	11
3 pav. Stacionarių universalių DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkciniuose regionuose (2025 m.)	11
4 pav. Mobilių C lanko DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkciniuose regionuose (2025 m.)..	11
5 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus grupes (2025 m.).....	13
6 pav. Brangių DRP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.).....	14
7 pav. Stacionarių universalių DRP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.)	14
8 pav. C lanko priemonių eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.)	15
9 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal tipą (2025 m.).....	15
10 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal veikimo tipą (2025 m.).....	16
11 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal funkcinį tipą (2025 m.)	16

I. BRANGŪS DRP LIETUVOS SPI

1. BRANGIŲ DRP SKAIČIUS LIETUVOJE

Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2025 m. buvo naudojamos 446 brangios DRP, iš jų 417 DRP – viešosiose SPI, o privačiose SPI – 29 brangios DRP.

Naujai instaliuota. 2025 m. pradėtos eksploatuoti 28 naujos DRP.

Nurašyta. 2025 m. nutrauktas 47 DRP naudojimas.

Laikiniai nenaudojama. 2025 m. dėl techninių priežasčių laikinai nebuvo naudota 20 DRP.

Remiantis Valstybės duomenų agentūros gyventojų skaičiaus duomenimis, 2025 m. **1 milijonui šalies gyventojų teko vidutiniškai 154 brangios DRP** (1 lent.).

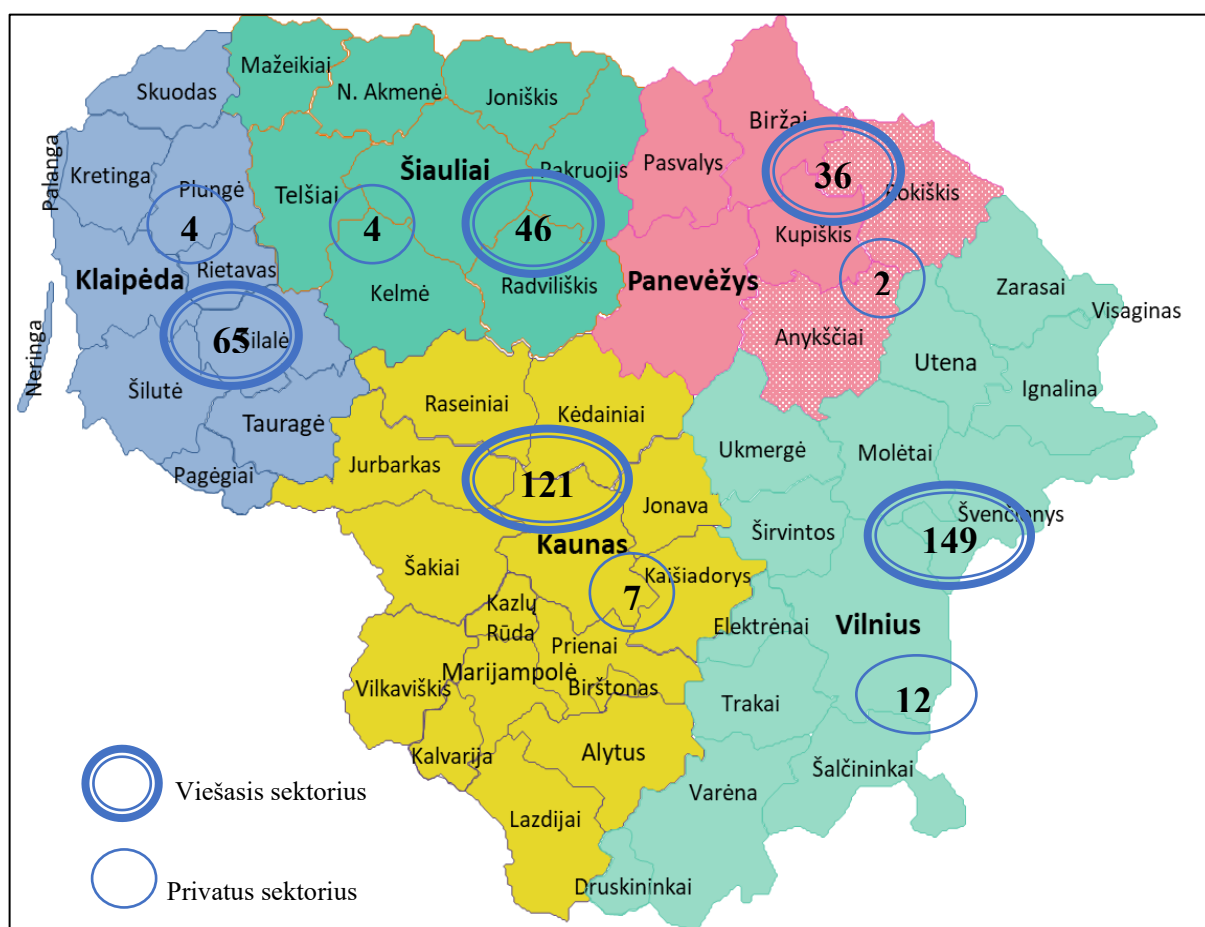
1 lentelė. Brangių DRP skaičius Lietuvos SPI (2025 m.)

Rodikliai	SPI		Iš viso
	Viešosios	Privačios	
Brangių DRP skaičius Lietuvos SPI	417 (95%)	29 (5%)	446 (100%)
Brangių stacionarių universalių DRP skaičius Lietuvos SPI	185	22	207
Brangių C lanko DRP skaičius Lietuvos SPI	133	6	139
Brangių DRP skaičius/1 mln. gyv.	144	10	154
Brangių stacionarių universalių DRP skaičius/1 mln. gyv.	63,9	7,6	71,5
Brangių C lanko DRP skaičius/1 mln. gyv.	46	2	48
Brangių DRP skaičius/100 tūkst. gyv.	14,4	1	15,4
Brangių stacionarių universalių DRP skaičius/100 tūkst. gyv.	6,4	0,8	7,2
Brangių C lanko DRP skaičius/100 tūkst. gyv.	4,6	0,2	4,8

2. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL FUNKCINIUS REGIONUS

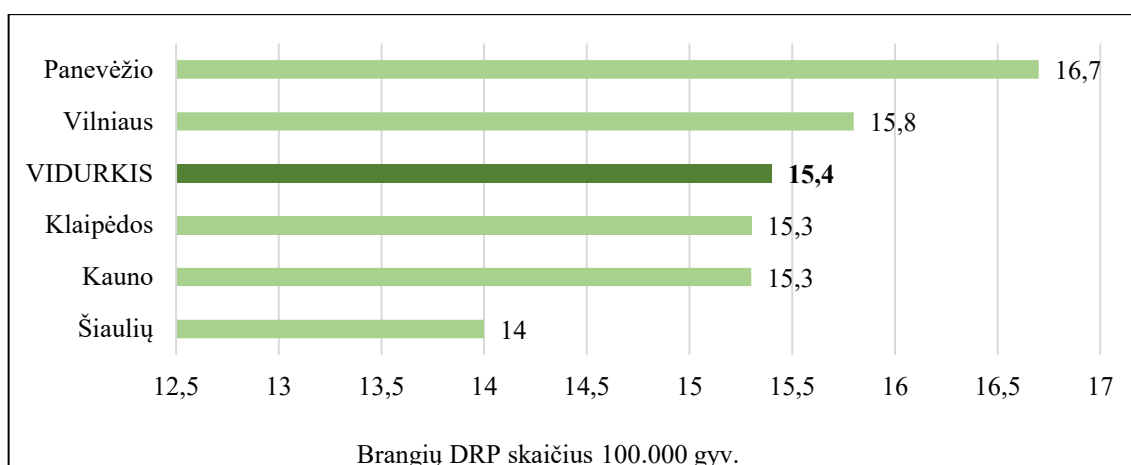
Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2025 m. brangios DRP buvo naudojamos visuose funkcinuose regionuose (1 pav.). Daugiausia jų buvo didžiuosiuose funkcinuose regionuose: Vilniaus (161 DRP; 36%) ir Kauno (128 DRP; 29%).

1 pav. Brangių DRP skaičius funkciniuose regionuose (2025 m.)

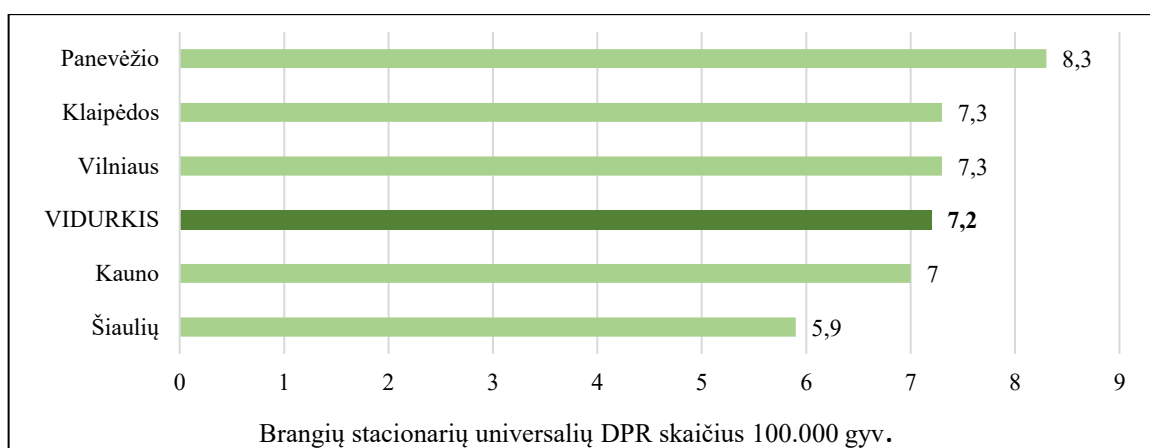

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis apie Lietuvos gyventojų skaičių [1] Lietuvoje 2025 m. 100.000-ių gyventojų teko vidutiniškai 15,4 brangių DRP, iš jų vidutiniškai – 7,2 brangios stacionarios universalios DRP ir 4,8 C lanko DRP (1 lent.). Didžiausias brangių DRP ir gyventojų skaičiaus santykis buvo Panevėžio funkciniam regione (2 pav.). Pažymėtina, kad konkrečiame funkciniam regione esančios brangios DRP yra prieinamos (t.y., jomis gali būti teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos) ne tik to vieno funkcinio regiono gyventojams (2 pav, 3 pav., 4 pav.).

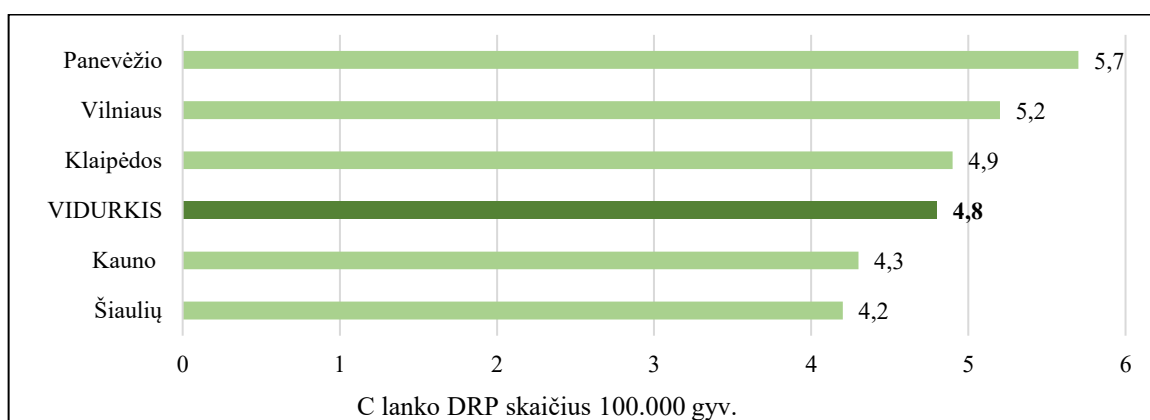
2 pav. Brangių DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkcinuose regionuose (2025 m.)

3 pav. Stacionarių universalių DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkcinuose regionuose (2025 m.)

4 pav. Mobilių C lanko DRP pasiskirstymas 100.000 gyv. funkcinuose regionuose (2025 m.)

3. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL EKSPLOATACINĮ AMŽIŲ

Metodika. Eksploatacinis amžius skaičiuotas pagal Kanados sveikatos informacijos instituto taikomą metodiką, kai iš ataskaitinių metų (šiuo atveju 2025 m. gruodžio 31 d.) atimama brangios DRP naudojimo pradžios data.

Reikšmė. Ilgesnio (didesnio) eksploatacinio amžiaus (senesnės) priemonės siejamos su didesne nepageidaujamų įvykių ir techninių gedimų rizika, atsarginių dalių trūkumu, didesnėmis remonto ir techninės priežiūros išlaidomis, mažesne tyrimų vaizdinimo kokybe, didesne pacientų apšvita jonizuojančiąja spinduliuote. Kita vertus, pažymėtina, kad medicinos priemonių techninis atnaujinimas arba naujų priemonių įsigijimas taip pat susijęs su didelėmis pradinėmis investicijomis ir didesniais kvalifikaciniais reikalavimais sveikatos priežiūros specialistams.

Kanados radiologų asociacijos **bendra** rekomendacija dėl medicinos priemonių eksploatavimo trukmės – iki **10 metų**, bet pažymima, kad priklausomai nuo radiologinės priemonės rūšies ir jos naudojimo intensyvumo (pvz., mažai naudojant priemonę) bei tinkamai vykdant techninę priežiūrą, galima pailginti naudingą ir saugų priemonės eksploatavimo (tarnavimo) laiką, tačiau ne daugiau kaip iki **15 metų** (maksimali riba).

Atsižvelgiant į Kanados radiologų asociacijos rekomendaciją dėl maksimalios radiologinės priemonės eksploatavimo trukmės ribos, Lietuvoje 2025 m. buvo 59 (13%) DRP viršijančios maksimalų rekomenduojamą eksploatavimo laiką.

Radiologinės ir elektromagnetinės pramonės Europos Koordinavimo komitetas (COCIR, angl. *European Coordination Committee of the Radiological, Electromedical and Healthcare IT Industry*) rekomenduoja, kad ne mažiau kaip 60% naudojamų medicinos priemonių būtų ne senesnės kaip 5 m., iki 30% – 6–10 m. senumo ir iki 10% – senesnių kaip 10 m.

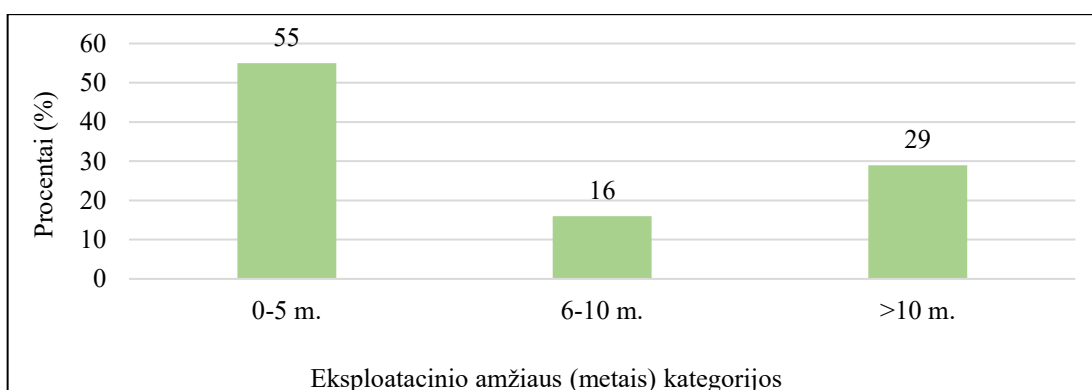
Iš 2025 m. naudotų brangių DRP, 55% DRP eksploatacinis amžius buvo 0–5 metai, 16% sudarė 6–10 m. senumo DPR ir 29% brangių DRP buvo senesnės nei 10 m. Vertinant brangių DRP eksploatacinį amžių Lietuvoje pagal COCIR bendras rekomendacijas medicinos priemonių eksploataciniam amžiui, nustatyta, kad brangių DRP pasiskirstymas Lietuvoje iš dalies neatitinka COCIR rekomendacijų (2 lent.).

2 lentelė. Brangių DRP eksploatacinio amžiaus vertinimas pagal COCIR rekomendacijas

Eksploatacinio amžiaus rodikliai	Pagal COCIR rekomendacijas	Brangūs DRP Lietuvoje (2023 m.)	Vertinimas
0–5 m.	≥60 %	55%	Neatitinka (nesiekia rekomenduojamos ribos)
6–10 m.	<30 %	16%	Atitinka (nesiekia rekomenduojamos ribos)
>10 m.	<10 %	29%	Neatitinka (viršija rekomenduojamą ribą)

Lietuvoje iš esmės naudojama santykinai per daug brangių DRP, kurių eksploatacinis amžius daugiau kaip 10 m. ir santykinai per mažai brangių DRP, kurių eksploatacinis amžius yra ne daugiau kaip 5 m. (5 pav.).

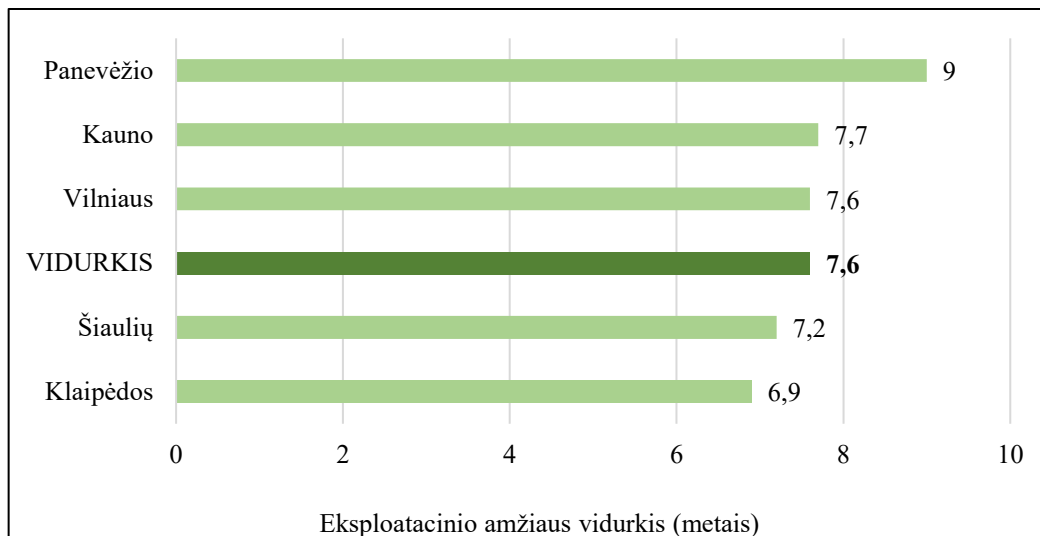
5 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus grupes (2025 m.)

Vidutinis brangių DRP eksploatacinis amžius Lietuvoje. Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2025 m. Lietuvoje naudojamų brangių DRP eksploatacinio amžiaus **vidurkis** buvo **7,6 metai** (6 pav.). Eksploatacinio amžiaus vidurkis tiesiogiai priklauso nuo nurašytų bei naujai įsigytų rentgeno priemonių kaitos.

Vidutinis brangių DRP eksploatacinis amžius funkcinuose regionuose. 2025 m. 2 funkcinuose regionuose brangių DRP vidutinis eksploatacinis amžius viršijo šalies vidurkį (7,6 m.). Vidutiniškai seniausios brangios DRP buvo naudojamos Panevėžio ir Kauno funkcinuose regionuose (6 pav.).

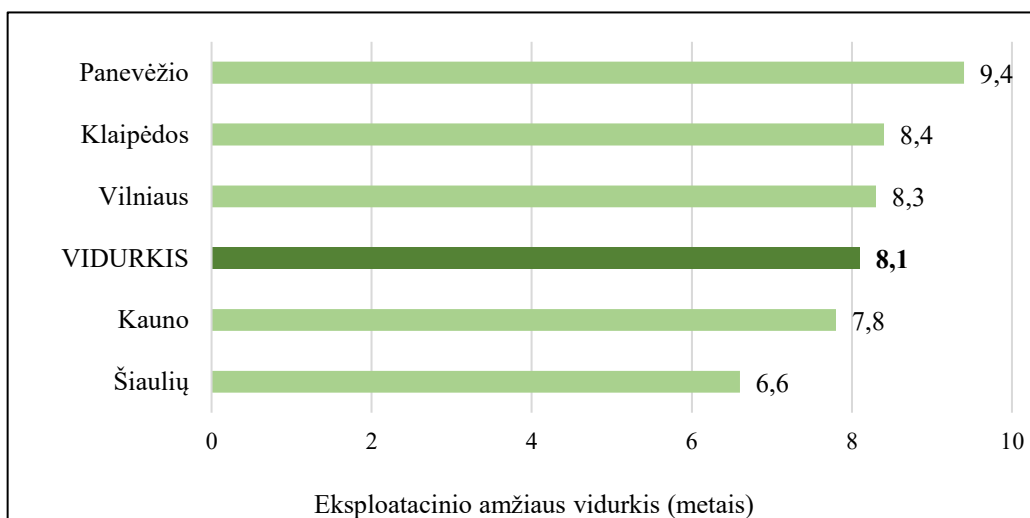
6 pav. Brangių DRP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.)

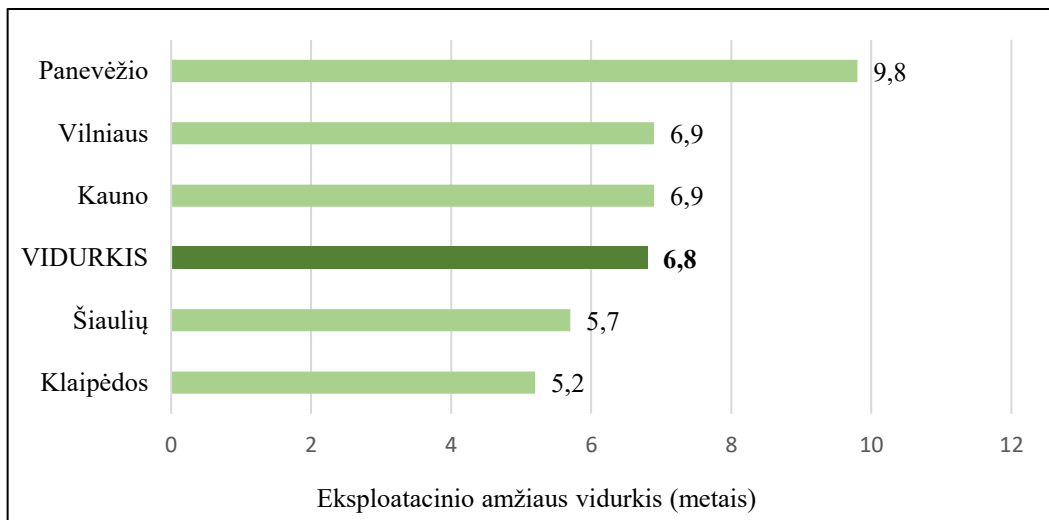
2025 m. Lietuvoje naudotų **stacionarių universalių DRP** eksploatacinio amžiaus vidurkis buvo **8,1 metai**. Vidutiniškai seniausios (viršijančios šalies vidurkį) stacionarios universalios DRP naudotos 3 funkcinuose regionuose: Panevėžio, Vilniaus ir Klaipėdos (7 pav.).

2025 m. naudotų **C lanko** rentgeno priemonių eksploatacinio amžiaus vidurkis buvo **6,8 metai**. Vidutiniškai seniausios (viršijančios šalies vidurkį) C lanko priemonės naudotos Vilniaus, Kauno ir Panevėžio funkcinuose regionuose (8 pav.)

7 pav. Stacionarių universalių DRP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.)

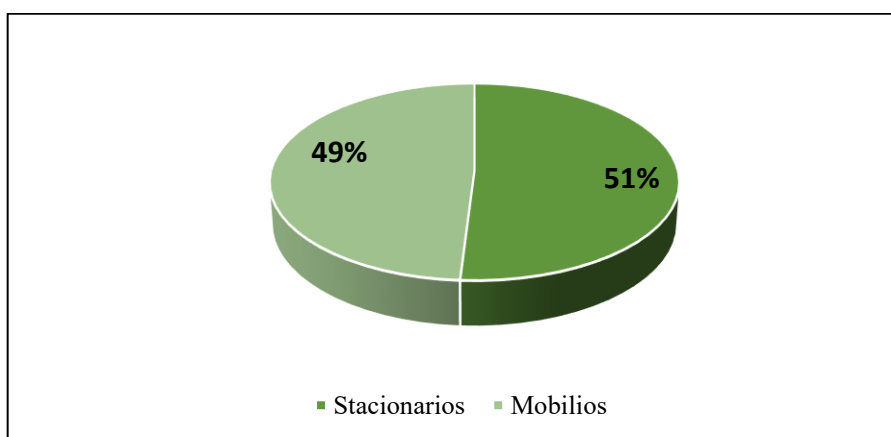
8 pav. C lanko priemonių eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis (2025 m.)

4. BRANGIŲ DRP PASISKIRSTYMAS PAGAL TECHNINES CHARAKTERISTIKAS

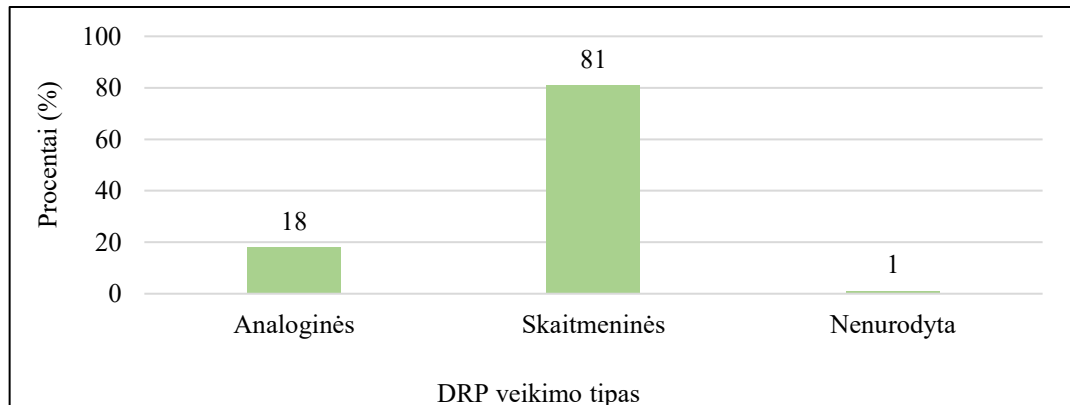
Iš 2025 m. naudotų brangių DRP šiek tiek daugiau nei pusę (51%) sudarė stacionaraus tipo, likusi dalis (49%) mobilaus tipo DRP (9 pav.).

9 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal tipą (2025 m.)

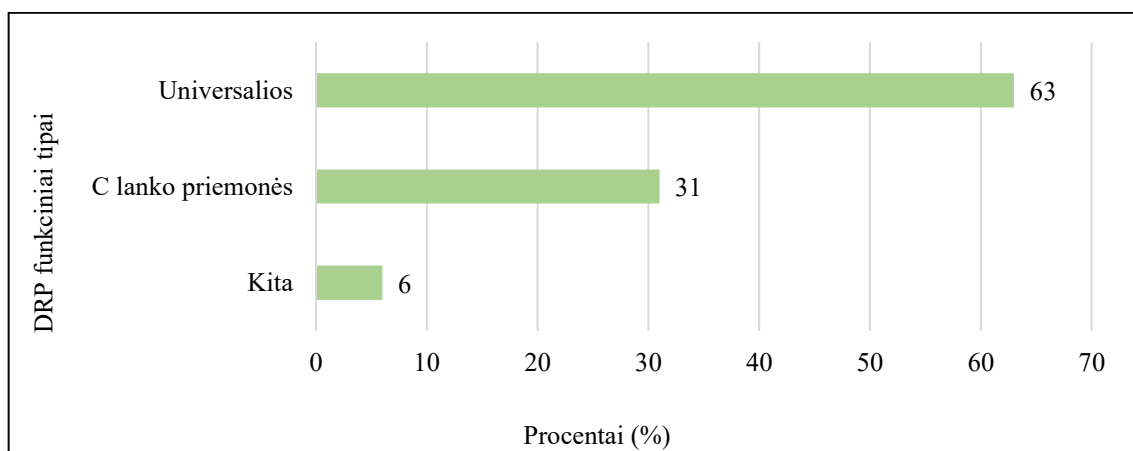
Veikimo tipas. 2025 m. didžioji dalis (81%) buvo skaitmeninės brangios DRP, apie ketvirtadalį (18%) naudojamų brangių DRP sudarė analoginio tipo priemonės (10 pav.).

10 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal veikimo tipą (2025 m.)

Pagal funkcinį tipą didžiausią brangių DRP dalį sudaro universalios DRP (63%) ir C lanko priemonės (31%) (11 pav.).

11 pav. Brangių DRP pasiskirstymas pagal funkcinį tipą (2025 m.)

5. NAUDOJIMO INTENSYVUMAS (TYRIMŲ SKAIČIUS)

Atliktų tyrimų skaičius. 2025 m. Lietuvos SPI su brangiomis DRP buvo atlikti **3 019 660** tyrimų (3 lent.). Daugiausiai šių tyrimų atlikta stacionariomis DRP : universaliomis DRP (2 669 753 tyrimai) bei kitomis stacionariomis rentgeno priemonėmis (229 813 tyrimų).

3 lentelė. Pagrindinių DRP tipų tyrimų skaičius

DRP tipas	DRP skaičius	Tyrimų sk. per metus	Vid. tyrimų sk. per mėn.
Stacionarios - universalios	207	2 669 753	1124
Mobilios - C lankas	139	83 720	53
Mobilios - universalios	73	32 907	38
Stacionarios - kita	19	229 813	1105
Mobilios - kita	8	3 467	37
VISO	446	3 019 660	-

2025 m. kiekviena brangia stacionaria universalia DRP buvo atliekama vidutiniškai **1 124 tyrimai per mėnesį**. Daugiausiai tyrimų 2025 m. atlikta Vilniaus ir Kauno funkcinuose regionuose, mažiausiai – Panevėžio funkciniam regione (158 833 tyrimai per metus) (4 lent.). Vilniaus funkciniam regione atliekama 37%, o Kauno regione atitinkamai 34% visų Lietuvoje atliekamų tyrimų (4 lent.).

4 lentelė. Stacionaria universalia DRP atliktų tyrimų skaičius (2025 m.)

Funkcinis regionas	Tyrimų sk. 2025 m.	Vidutinis kiekviena DRP atliktų tyrimų sk. per mėn.
Vilniaus	988 174	1169
Kauno	911 467	1350
Klaipėdos	329 798	870
Šiaulių	281 481	1121
Panevėžio	158 833	706
Iš viso:	2 669 753	–
Vidutinis kiekviena DRP atliktų tyrimų sk. per mėnesį :		1 171

2025 m. mobilia C lanko DRP buvo atlieka vidutiniškai **53 tyrimai per mėnesį**. Daugiausiai tyrimų atlikta Šiaulių funkciniam regione, kurie sudaro 41% visų šalyje atliekamų tyrimų, o mažiausiai – Panevėžio funkciniam regione (5 lent.)

5 lentelė. C lanku atliktų tyrimų skaičius (2025 m.)

Funkcinis regionas	Tyrimų sk. 2024 m.	Vidutinis kiekviena DRP atliktų tyrimų sk. per mėn.
Vilniaus	20 719	35
Kauno	17 017	41
Klaipėdos	6 953	30
Šiaulių	34 023	189
Panevėžio	5 008	32
Iš viso:	83 720	
Vidutinis kiekviena DRP atliktų tyrimų sk. per mėnesį :		53

Palyginti atliekamų tyrimų skaičius su kitomis Europos šalimis nėra galimybės, nes Europos Sąjungos statistikos agentūra „Eurostat“, OECD nesistemina duomenų apie DRP skaičių šalyse ir jų naudojimo intensyvumą.

DRP naudojimo intensyvumas skirstomas į 3 kategorijas, priklausomai nuo atliekamų tyrimų skaičiaus per metus ir DRP tipo. Atsižvelgiant į diagnostinių rentgeno priemonių tipą, galima įvertinti stacionarių universalių DRP ir mobilių C lanko rentgeno priemonių naudojimo intensyvumą (6 lent.). 2025 m. pagal per metus atliktų tyrimų skaičių, Lietuvoje didžioji dauguma **(87%)** C lanko rentgeno priemonių buvo naudojamos **mažu intensyvumu** ir pusė **(50%)** stacionarių universalių DRP buvo naudojamos **intensyviai arba vidutiniu intensyvumu**.

6 lentelė. DRP naudojimo intensyvumo vertinimas

DRP tipas	Naudojimo intensyvumas	Tyrimų skaičius per metus	Atitinkantis DRP skaičius Lietuvoje
Stacionarios universalios DRP	mažas	iki 10.000	104 (50%)
	vidutinis	10.000 –20.000	58 (28%)
	intensyvus	>20.000	45 (22%)
C lanko rentgeno priemonės	mažas	iki 1.000	121 (87%)
	vidutinis	1.000 –2.000	9 (6,5%)
	intensyvus	>2.000	9 (6,5%)

Mažo naudojimo intensyvumo priežastys. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. V-1576 „Dėl kompleksinių priemonių, skatinančių įstaigas efektyviau naudoti brangias medicinos priemones, plano formos patvirtinimo“ pavesta rinkti ir analizuoti medicinos priemonių mažo naudojimo intensyvumo priežastis. Įgyvendinant šį pavedimą, paprašyta gydytojų, kuriose 2024 m. DRP buvo naudojamos mažu intensyvumu, įvardinti priežastis nulėmusias šių medicinos priemonių mažą naudojimo intensyvumą. Paklausimai išsiųsti 17 gydytojų dėl jų įstaigose mažu intensyvumu naudojamų diagnostinių rentgeno priemonių. Atsakymai gauti iš 15 gydytojų. Gautų atsakymų analizė atskleidė, kad dažniausios priežastys lėmusios mažą DRP naudojimo intensyvumą yra:

- Priemonė naudojama konkrečioje sveikatos priežiūros aplinkoje (specializuotame skyriuje arba tik stacionariniais pacientais arba tik ambulatoriniams pacientams) atsižvelgiant į pacientų grupę ir teikiamų paslaugų pobūdį. Kaip pagrindinę priežastį, turėjusią įtakos priemonės naudojimo intensyvumui, nurodė 8 gydytojų įstaigos (53%);
- Senos (eksplotavimo amžiumi arba technologiškai) medicinos priemonės, dažni medicinos priemonių gedimai. Šią priežastį nurodė 7 gydytojų įstaigos (47%);
- Demografiniai pokyčiai (mažėjantis gyventojų skaičius). Šią priežastį nurodė 4 gydytojų įstaigos (26%);
- Riboti žmogiškieji ištekliai. 3 gydytojų įstaigos (20%) įvardijo, kad jų įstaigoje mažam diagnostinių rentgeno priemonių naudojimo intensyvumui lemiamos įtakos turėjo žmogiškųjų išteklių stoka.
- Buvo paminėtos ir tokios priežastys: medicinos priemonė naudojama kaip atsarginė arba tik tam tikrais atvejais, renkamasi tyrimus atlikti naujesne, modernesne priemone arba pasirinkti kitus alternatyvius diagnostinius tyrimus.

6. BRANGIŲ DRP ĮSIGIJIMO KAINA

2025 m. įsigyta 18 naujų DRP už 4 016 321 Eur. Iš jų 12 stacionarios universalios DRP, kurių bendra vertė 1 822 800 Eur, 6 - C lanko rentgeno priemonės, kurių bendra vertė 855 543 Eur.

2025 m. įsigytų **stacionarių universalių** DRP vidutinė kaina – **151 900** [72 314 – 260 000] Eur, C lanko priemonių vidutinė kaina – **142 590** [89 540-188.881] Eur.

BRANGIŲ DIAGNOSTINIŲ RENTGENO PRIEMONIŲ NAUDOJIMO LIETUVOS SPĮ IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

I. Brangių diagnostinių rentgeno priemonių (DRP) skaičius

Akreditavimo tarnybos 2025 m. duomenimis, Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigose buvo 446 DRP, didžioji dalis (417 t. y. 94%) – viešosiose SPĮ, likusi dalis (6%) DRP privačiame sektoriuje. DRP skaičius gydymo įstaigose kasmet kinta, tačiau iš esmės DRP pasiskirstymo tarp viešojo ir privataus sektoriaus santykis išlieka stabilus.

- Atitinkamai 1 milijonui gyventojų teko 154 DRP Lietuvoje, o 100 tūkst. Lietuvos gyventojų teko 15,4 brangių diagnostinių rentgeno priemonių. Didžiausia DRP koncentracija stebima Panevėžio funkciniam regione ir siekė 16,7 DRP/100 000 gyv. Šiaulių funkciniam regione priemonių ir gyventojų skaičiaus santykis vienas žemiausių ir siekė 14 DRP/100.000 gyv. Palyginti su Europos šalimis nėra galimybių, nes tokie duomenys nekaupiami ir nepublikuojami tarptautinėse statistinių duomenų internetinėse prieigose.

❖ Rekomendacija

Analizės duomenys rodo, kad šalyje išvystytas DRP infrastruktūros tinklas ir egzistuoja galimybės plėsti DRP tinklą konkrečiuose funkcinuose regionuose, tačiau plėtros sprendimai galimi esant pagrįstam poreikiui ir įvertinus funkcinio regiono populiacijos kaitą, konkrečios gydymo įstaigos teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų apimtį, žmoniškąsias išteklius bei jų galimybes konkrečiose gydymo įstaigose.

II. Brangių diagnostinių rentgeno priemonių eksploatacinis amžius

Medicinos priemonės eksploatacinis amžius – vienas iš svarbių veiksnių, turintis įtakos teikiamų paslaugų kokybei, sumažinantis nepageidaujamų įvykių riziką bei išlaidas medicinos priemonės gedimų ir techninės priežiūros atvejais. Eksploatacinio amžiaus vidurkis tiesiogiai priklauso nuo nurašytų bei naujai įsigytų medicinos priemonių kaitos.

- 2025 m. vidutinis DRP eksploatacinis amžius šalies gydymo įstaigose buvo 7,6 m. Vertinant pagal COCIR pateiktas rekomendacijas, tai dar tinkamos naudoti technologijos, tačiau netolimoje ateityje reikalausiančios investicinių sprendimų jų atnaujinimui. Vidutiniškai seniausios DRP, siekiančios 9 m. ribą, buvo eksploatuojamos Panevėžio funkciniam regione ir

viršijo šalies vidurkį. Vidutiniškai naujausios, siekiančios 6,9 m. ribą, DRP eksploatuotos Klaipėdos funkciniam regione.

- DRP eksploatavimo trukmė (metais), priklauso nuo šių priemonių naudojimo intensyvumo (atliekamų tyrimų skaičių per metus), atsižvelgiant į tai, rekomenduojama DRP naudoti 8–12 m., bet ne ilgiau kaip iki 15 m. Nors šalies gydymo įstaigose 55% sudaro naujos iki 5 metų senumo DRP, tačiau vis tik trečdalis (29%) jų yra senesnės nei 10 m. Pažymėtina, kad 59 DRP (t.y.13%) buvo viršijančios rekomenduojamą 15 m. senumo ribą, tačiau vis dar eksploatuojamos gydymo įstaigose.

Remiantis analizės duomenimis, nors vidutinis DRP eksploatacinis amžius atitinka tarptautines rekomendacijas, tačiau signalizuoja apie tai, kad artimiausiu laikotarpiu būtinos investicijos į seniausių DRP atnaujinimą.

❖ *Rekomendacija*

Atsižvelgiant į tarptautines rekomendacijas dėl DRP rekomenduojamos eksploatavimo trukmės bei gydymo įstaigose vis dar naudojamų DRP, tačiau viršijančių rekomenduojamą amžiaus ribą, skaičių tikslinga skatinti įstaigas siekti spartesnio seniausių priemonių nurašymo ir(ar) keitimo naujomis, technologiškai pažangesnėmis DRP.

III. Brangių diagnostinių rentgeno priemonių naudojimo intensyvumas

Medicinos priemonės naudojimo intensyvumas tampriai susijęs su gydymo įstaigos teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų lygiu bei infrastruktūros pajėgumais. Optimalus medicinos priemonių panaudojimas užtikrina tinkamą ir greitą sveikatos priežiūros paslaugų suteikimą, aukštą sveikatos priežiūros kokybę bei pacientų pasitenkinimą, minimalias išlaidas. 2025 m. analizės duomenys rodo, kad per metus šalies gydymo įstaigose atlikta 3 019 660 tyrimų, o tai 2% mažiau nei praėjusiais metais. Didžioji dalis (89%) šio tipo tyrimų atliekama stacionarinėmis universalėmis diagnostinėmis rentgeno priemonėmis. Atliekant analizę, DRP naudojimo intensyvumas vertintas pagal:

- vidutinį atliktų tyrimų skaičių per mėnesį. 2025 m. kiekviena stacionaria universalie DRP vidutiniškai atlikta 1 124 tyrimai per mėnesį ir tai 4% daugiau nei 2024 m. Mobilie C lanko DRP – 53 tyrimai per mėnesį ir tai 6% mažiau nei 2024 m.

- DRP naudojimo intensyvumo klasifikaciją. Vertintos stacionarios universalios DRP ir mobilios C lanko rentgeno priemonės. 2025 m. 28% stacionarių universalijų DRP naudotos

vidutiniu intensyvumu, 22% - naudotos intensyviai (virš 20.000 tyrimų per metus), ir 50% šių priemonių - naudotos mažu intensyvumu (iki 10.000 tyrimų per metus). Palyginus su praeitų metų duomenimis, 2025 m. stebimi neigiami pokyčiai visose kategorijose – 2% krito intensyviai naudotų DRP rodiklis, 3% krito ir vidutiniu intensyvumu naudojamų DRP rodiklis. Neigiamas pokytis stebimas ir mažo naudojimo intensyvumo kategorijoje – 7% išaugo mažu intensyvumu naudojamų DRP rodiklis. Didžioji dalis - 87% mobilių C lanko priemonių - naudotos mažu intensyvumu, vidutiniu intensyvumu ir intensyviai naudotos po 9% šio tipo priemonių. Lyginant su praeitų metų duomenimis, neigiami pokyčiai stebimi mažo intensyvumo naudojimo kategorijoje - 5% išaugo mažu intensyvumu naudojamų C lanko priemonių rodiklis. Apibendrinant galima teigti, kad pusė - 50% - gydymo įstaigose instaliuotų stacionarių universalių DRP naudojamos optimaliai, siekiant efektyviai išnaudoti turimus DRP pajėgumus, tačiau tik nedidelė dalis - 18% C lanko priemonių naudojamos optimaliai.

- atliktų DRP tyrimų skaičių per metus funkcinuose regionuose. Daugiausiai tyrimų stacionariomis universalėmis DRP atliekama Vilniaus ir Kauno funkcinuose regionuose kur ir didžiausia šių priemonių koncentracija. Šiuose funkcinuose regionuose atliekamų tyrimų skaičius sudaro 71% visų šio tipo DRP atliekamų tyrimų. Daugiausiai tyrimų C lanko DRP atliekama Šiaulių funkciname regione ir tai sudaro 41% visų šio tipo DRP atliktų tyrimų per metus.

Remiantis analizės duomenimis, stebimi ženklūs DRP naudojimo skirtumai gydymo įstaigose priklausomai nuo asmens sveikatos priežiūros įstaigų lygmens, sveikatos priežiūros teikiamų paslaugų masto gydymo įstaigoje, gyventojų populiacijos, gydymo įstaigos pajėgumų.

❖ *Rekomendacija*

Funkcinių regionų gydymo įstaigų tinklo ypatybės, skirtingos jų galimybės atspindi nevienodą gydymo įstaigų pajėgumą užtikrinti efektyvų DRP naudojimą. Atsižvelgiant į tai, reikalingi individualizuoti sprendimai (technologiškai pasenusių priemonių atnaujinimas, darbo laiko ilginimas, papildomo personalo įdarbinimas, pacientų srautų valdymas) užtikrinantys efektyvų dabartinių DRP pajėgumų panaudojimą gydymo įstaigose.

LITERATŪRA

1. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga internetu: <http://osp.stat.gov.lt/>
2. COCIR Diagnostic medical imaging devices. Prieiga internetu:
<https://www.cocir.org/publication/cocir-radiotherapy-age-profile-density-2025-edition/>